

**Oświadczenie złożone
przez senatora Grzegorza Biereckiego
na 33. posiedzeniu Senatu
w dniu 11 stycznia 2017 r.**

Oświadczenie skierowane do minister edukacji narodowej Anny Zalewskiej

Szanowna Pani Minister!

Składam na Pani ręce oświadczenie senatorskie w sprawie wprowadzenia do szkół edukacji finansowej, która w szerokim kontekście społeczno-gospodarczym może przyczynić się do wzrostu świadomości finansowej, poprawy jakości życia i ograniczenia wykluczenia społecznego w naszym kraju.

W odniesieniu do projektu Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych niepokój budzi brak uwzględnienia obszaru przedsiębiorczości jako jednej z ośmiu kluczowych kompetencji występującej w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE).

Polska jest młodym państwem demokratycznym o dynamicznym rozwoju społeczno-gospodarczym, jednakże ze stosunkowo krótką historią gospodarki wolnorynkowej i brakiem powszechnej edukacji finansowej oraz strategii narodowej w tym zakresie. Zmiany gospodarcze niosą ze sobą szereg przywilejów, ale też obarczają Polaków ryzykiem, zwłaszcza w sytuacji podejmowania wielu decyzji finansowych, korzystania z coraz to nowych produktów i usług finansowych, często bez odpowiedniej wiedzy, umiejętności i kompetencji. Braki te często skutkują wykluczeniem społecznym i finansowym i mogą prowadzić do upadłości konsumenckiej oraz wielu patologii.

Aktualne badania naukowe wskazują na fakt, że choć świadomość ekonomiczna Polaków wzrasta, to wciąż jest niewystarczająca do bezpiecznego funkcjonowania w rzeczywistości ekonomicznej i jest obszarem zaniedbanym przez rodziny oraz przez państwo. Wiele rodzin wciąż traktuje Polskę jako państwo opiekuńcze, nie przyjmując w trudnych sytuacjach postaw przedsiębiorczych. Znacząca liczba rodzin nie planuje swoich wydatków, nie oszczędza, nie prowadzi budżetu domowego i zadłuża się ponad swoje możliwości. W mojej ocenie oraz w ocenie środowisk zajmujących się edukacją finansową przyczyną takich postaw jest brak powszechnej edukacji finansowej. Dalszy rozwój, postęp i globalizacja będą wobec ludzi coraz bardziej wymagające.

W przytoczonych wyżej zaleceniach PE jest mowa między innymi o tym, że „w związku z postępującą globalizacją Unia Europejska staje przed coraz to nowymi wyzwaniami, dlatego też każdy obywatel będzie potrzebował szerokiego wachlarza kompetencji kluczowych, by łatwo przystosować się do szybko zmieniającego się świata, w którym zachodzą rozliczne wzajemne powiązania”. „Kompetencje są definiowane w niniejszym dokumencie jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia”. „Edukacja w swym podwójnym – społecznym i ekonomicznym – wymiarze ma do odegrania zasadniczą rolę polegającą na zapewnieniu nabycia przez obywateli Europy kompetencji kluczowych koniecznych, aby umożliwić im elastyczne dostosowywanie się do takich zmian”.

W Polsce panuje przekonanie, że poruszane tematów finansowych z dziećmi w wieku 7–9 lat jest niepotrzebne i zbyt trudne. Nie można jednak zapominać, że dzieci funkcjonują w takiej właśnie finansowej rzeczywistości – ich rodzice zarabiają pieniądze, wydatkują je, zadłużają się, a czasem tracą pracę. Należałoby zatem zadbać, aby w projekcie nowej podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej znalazły się obowiązkowe zagadnienia z zakresu edukacji finansowej, które już na etapie nauczania wczesnoszkolnego będą budowały wiedzę ekonomiczną i kształtowały kompetencje finansowe, pozwalały wykorzystać potencjał intelektualny dzieci i rozwijać umiejętność krytycznego myślenia, które w przyszłości przyczynią się do podejmowania racjonalnych decyzji i uczynią z nich świadomych uczestników rynku.

Należy podkreślić fakt, że edukacja finansowa doskonale uzupełnia interdyscyplinarny charakter nauczania na tym etapie edukacji. W kontekście edukacji finansowej można nauczać matematyki, historii, geografii, nauk społecznych, a także ćwiczyć umiejętności językowe, kompetencje środowiskowe i kulturowe, co sprzyja wielokierunkowemu rozwojowi ucznia, a jednocześnie pozwala na realizację wskazanych celów edukacyjnych podstawy programowej (nawet poza nie wykraczając). Zgodzić należy się

ze stwierdzeniem, zawartym w projekcie podstawy programowej, że dzieci powinny uczyć się poprzez doświadczanie, praktyczne eksperymenty i wybór zagadnień oraz treści, które odpowiadają na ich naturalne, rzeczywiste potrzeby oraz oczekiwania poznawcze.

Jak wynika z doświadczenia organizacji pozarządowych zajmujących się edukacją finansową, dzieci chcą rozmawiać o pieniądzach, o kredytach, o kartach płatniczych, o zakupach, o oszczędzaniu i są w tych rozmowach bardzo naturalne oraz otwarte. Często z uwagi na brak dostatecznej wiedzy rodzice unikają rozmów ze swoimi dziećmi na tematy finansowe. Szkoła jest więc najlepszym miejscem do powszechnej edukacji finansowej. Najważniejsze jest przybliżenie dzieci do finansowych zagadnień problemowych, z którymi będą się później spotykać w życiu codziennym, tak by w przyszłości były lepiej przygotowane do samodzielności i odpowiedzialności w tym zakresie.

Bez wątplenia decyzje finansowe stanowią istotną część naszego życia bez względu na płeć, wiek, pochodzenie, pozycję społeczną czy zawodową. Pozostawiając dzieci bez przygotowania w tym obszarze, przyczyniamy się do kształtowania i utrwalania błędnych nawyków i nastawień, a także skazujemy je na syndrom bezzadności finansowej.

Dzięki wprowadzeniu powszechnej edukacji finansowej do szkół młodym pokoleniom stworzona zostanie szansa na lepszą, bardziej świadomą i odpowiedzialną przyszłość.

Przy realizacji tego zadania należałoby skorzystać z doświadczenia organizacji pozarządowych, które w ramach realizacji celów statutowych zajmują się edukacją finansową. Godnym pochwały przykładem są wysiłki – znanego mi osobiście – Stowarzyszenia Krzewienia Edukacji Finansowej w Gdyni, które od wielu lat podejmuje się działań związanych z edukacją finansową dzieci i młodzieży, wykorzystując znakomite materiały edukacyjne, w tym autorskie podręczniki zatwierdzone przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Wyrażam przekonanie, że podzieli Pani potrzebę dokonania tej zmiany poprzez włączenie edukacji finansowej do Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, zwłaszcza teraz, gdy jest możliwa zmiana na lepsze.

Z wyrazami szacunku
Grzegorz Bierecki